

Alicja Grześkowiak, Agnieszka Stanimir

ANALIZA PORÓWNAWCZA STRUKTUR KOSZYKÓW DÓBR I USŁUG KONSUMPCYJNYCH W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wstęp

Inflacja to makroekonomiczny termin oznaczający wzrost ogólnego poziomu cen w określonym okresie. Jej poziom stanowi ważny wskaźnik kondycji gospodarki, umożliwia także dokonanie porównań międzynarodowych. Największe znaczenie wśród wskaźników inflacji ma indeks cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI), powszechnie przyjmowany za miernik inflacji. Mierzy on przeciętną zmianę cen ustalonego koszyka dóbr i usług konsumpcyjnych. Jest szeroko stosowany na świecie, np. w USA przez Bureau of Labour Statistics, oraz rekomendowany przez Europejski Urząd Statystyczny (EUROSTAT). Pomiar inflacji w Polsce był przedstawiany przez autorki w pracach [5; 6]. W krajach Unii Europejskiej w celu zapewnienia porównywalności wskaźnika inflacji opracowano tzw. zharmonizowane indeksy cen towarów i usług konsumpcyjnych (HICP).

Indeks cen towarów i usług konsumpcyjnych jest relacją wartości koszyka dóbr i usług w różnych okresach do wartości tego koszyka w okresie bazowym. Niezmiennie ważne jest więc dokonanie wyboru towarów i usług, których ceny będą podlegały obserwacji (tzw. reprezentantów), oraz określenie wag dla poszczególnych dóbr. W doborze reprezentantów stosuje się międzynarodową Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu zaadaptowaną na potrzeby Zharmonizowanych Wskaźników Cen Konsumpcyjnych (COICOP/HICP) wyróżniającą dwanaście podstawowych grup towarów i usług.

Celem pracy jest zbadanie struktury i przeprowadzenie analizy porównawczej koszyków dóbr i usług konsumpcyjnych, na podstawie których wyznaczane są narodowe wskaźniki cen (inflacja) w 25 krajach Unii Europejskiej oraz Islandii i Norwegii. Przedmiotem analizy jest także dynamika zmian w zakresie wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe na różne kategorie dóbr i usług konsump-

cyjnych w latach 1996-2005. Wybór rozpatrywanego okresu jest uwarunkowany dostępnością danych dotyczących Polski według klasyfikacji COICOP/HICP. Przed rokiem 1996 GUS przeprowadzał badanie zmian cen dóbr konsumpcyjnych w podziale na cztery kategorie. Były to:

- żywność,
- napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe,
- artykuły nieżywnościowe,
- usługi.

Uniemożliwiło to przeprowadzenie analizy porównawczej dla wcześniejszych lat. Praca stanowi próbę odpowiedzi na następujące pytania:

- czy można wyodrębnić grupy państw europejskich o dużym stopniu podobieństwa struktury koszyka?
- czy występują znaczne różnice w zakresie składu koszyka między dawnymi a nowymi członkami Unii Europejskiej?
- czy klasyfikacja krajów według struktury wydatków gospodarstw domowych podlega istotnym zmianom w czasie?
- w których państwach struktura koszyka charakteryzuje się w badanym okresie największą zmiennością, a w których najmniejszą?
- jakie grupy towarów i usług konsumpcyjnych mają największe udziały w koszykach?
- w odniesieniu do jakich grup towarów i usług nastąpiły największe zmiany udziałów w latach 1996-2005?
- udziały których kategorii towarów i usług się zwiększają, a które zmniejszają?

2. Konstrukcja i zmiany systemu wag koszyka towarów i usług konsumpcyjnych

Według COICOP/HICP, stosowanej przez EUROSTAT, towary i usługi konsumpcyjne dzieli się na dwanaście podstawowych grup:

- I. Żywność i napoje bezalkoholowe.
- II. Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.
- III. Odzież i obuwie.
- IV. Użytkowanie mieszkania i nośniki energii.
- V. Wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego.
- VI. Zdrowie.
- VII. Transport.
- VIII. Łączność.
- IX. Rekreacja i kultura.
- X. Edukacja.
- XI. Restauracje i hotele.
- XII. Inne towary i usługi.

EUROSTAT, ze względu na różnice w modelach konsumpcji w poszczególnych krajach, nie ustanowił jednolitego koszyka dla wszystkich państw członkowskich. Źródłami danych o strukturze konsumpcji są przede wszystkim badania budżetów gospodarstw domowych oraz rachunki narodowe w zakresie konsumpcji. System wag jest zmieniany w różnych odstępach czasu w różnych państwach (tab. 1).

Tabela 1. Sposoby ustalania systemu wag koszyka dóbr i usług konsumpcyjnych w wybranych krajach europejskich

Państwo	System wag
Austria	• ustalany na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych, rachunków narodowych i opinii ekspertów; obecne wagi z roku 2000 • aktualizacja co 5 lat
Belgia	• ustalany na podstawie wydatków reprezentatywnej grupy gospodarstw domowych; ostatnie badanie budżetów gospodarstw domowych z lat 1995-1996 • aktualizacja w przypadku zmiany roku bazowego lub roku odniesienia
Czechy	• ustalany na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych • aktualizacja co 5 lat
Dania	• ustalany na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych, rachunków narodowych dotyczących konsumpcji gospodarstw na rynku krajowym • aktualizacja co 4-5 lat
Estonia	• ustalany na podstawie badania wydatków gospodarstw, rachunków narodowych oraz informacji dostarczanych przez administrację • aktualizacja co rok
Finlandia	• ustalany na podstawie rachunków narodowych, obecne wagi z 2000 r. • aktualizacja co 5 lat
Francja	• ustalany na podstawie rachunków narodowych finalnej konsumpcji • aktualizacje w trakcie roku t odzwierciedlające zmiany w rachunkach narodowych w roku $t - 1$ w porównaniu z rokiem $t - 2$
Niemcy	• ustalany na podstawie badań wydatków gospodarstw domowych, obecne wagi z roku 2000 • aktualizacja co 5 lat
Grecja	• ustalany na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych • aktualizacja po każdym badaniu budżetów gospodarstw domowych (tj. co 5-6 lat)
Węgry	• ustalany na podstawie badań budżetów rodzin, rachunków narodowych i innych źródeł • aktualizacja co rok
Islandia	• ustalany na podstawie ciągłego badania budżetów gospodarstw domowych (marzec do marca) • aktualizacja co rok
Irlandia	• ustalany na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych • aktualizacja co 5 lat
Włochy	• ustalany na podstawie badań budżetów rodzin, rachunków narodowych i innych źródeł • aktualizacja co rok
Łotwa	• ustalany na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych • aktualizacja co rok
Litwa	• na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych i innych źródeł • aktualizacja co rok

Tab. 1 cd.

	•
Holandia	• ustalany na podstawie rachunków narodowych dotyczących prywatnej konsumpcji oraz budżetów gospodarstw domowych
Norwegia	• ustalany na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych • aktualizacja co rok (średnia ruchoma z 3 ostatnich dostępnych badań budżetów)
Polska	• ustalany na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych • aktualizacja co rok
Portugalia	• ustalany na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych i informacji administracyjnych • aktualizacja co rok
Słowacja	• ustalany na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych, rachunków narodowych i innych źródeł • aktualizacja co rok
Słowenia	• ustalany na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych i innych źródeł • aktualizacja co rok jako średnia ruchoma z 3 ostatnich dostępnych badań budżetów (obecnie 2001, 2002, 2003)
Hiszpania	• ustalany na podstawie ciągłego badania budżetów gospodarstw domowych • aktualizacja: zasada ogólna – co 5 lat, z możliwością zmian wybranych elementów co rok
Szwecja	• ustalany na podstawie rachunków narodowych odzwierciedlających konsumpcję w poprzednim roku, badań budżetów gospodarstw domowych, danych od 3 największych hurtowników żywności • aktualizacja co rok
Wielka Brytania	• ustalany na podstawie rachunków narodowych, badań wydatków i innych źródeł • aktualizacja co rok

Źródło: <http://dsbb.imf.org>.

Ustalanie wag poszczególnych kategorii dóbr i usług konsumpcyjnych w koszykach jest przeprowadzane w różny sposób w różnych państwach. Niektóre kraje bazują tylko na rachunkach narodowych (np. Finlandia, Francja), inne stosują tylko dane otrzymane w badaniach budżetów gospodarstw domowych (np. Czechy, Łotwa, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Islandia, Norwegia, Polska). Dostateczna jest także grupa państw, która wykorzystuje obydwa źródła informacji łącznie dających dokładniejszy obraz struktury wydatków.

3. Porównanie struktur koszyków dóbr i usług konsumpcyjnych w latach 1996-2005

Podstawę analizy stanowią udziały dwunastu grup towarów i usług konsumpcyjnych wchodzących w skład HCPI dla 25 państw – członków Unii Europejskiej – oraz Islandii i Norwegii. Wagi poszczególnych elementów koszyka są udostępniane przez EUROSTAT.

Do oceny stopnia podobieństwa struktur wydatków konsumpcyjnych zastosowano hierarchiczną procedurę aglomeracyjną umożliwiającą wyodrębnienie klas

obiektów do siebie podobnych na podstawie dendrogramu. Hierarchiczne procedury aglomeracyjne przebiegają według procedury podanej przez S.M. Lance'a i W.T. Williamsa. Do rozpoczęcia konstrukcji dendrogramu niezbędna jest macierz odległości pomiędzy obiektami. W punkcie startu każdy obiekt stanowi osobne skupienie. W kolejnych etapach aglomeracji na podstawie wyznaczonej macierzy odległości międzygrupowych łączy się skupienia najmniej odległe od siebie, redukując kolejno wymiar macierzy odległości o jeden, aż do utworzenia jednej grupy zawierającej wszystkie obiekty rozpatrywanego zbioru. Poszczególne warianty procedury różnią się sposobem definiowania odległości pomiędzy skupieniami. W niniejszej pracy zastosowano metodę Warda, w której elementy modyfikowanej macierzy odległości znajduje się według formuły (1):

$$d_{ri} = \frac{n_i + n_s}{n_i + n_s + n_t} d_{si} + \frac{n_i + n_t}{n_i + n_s + n_t} d_{ti} - \frac{n_i}{n_i + n_s + n_t} d_{st}, \quad (1)$$

gdzie: d_{ri} – odległość nowo utworzonego skupienia o subskrypcie r od i -tego skupienia,

d_{st} – odległość, przy której na danym etapie aglomeracji następuje łączenie skupień s i t w nowe skupienie,

n_i, n_s, n_t – liczebności skupień o subskryptach i, s, t .

Procedurę aglomeracyjną zastosowano dla lat 1996-2005. Punktem wyjścia była macierz odległości, w której za miarę niepodobieństwa struktur przyjęto współczynnik dywergencji Clarca (2) nadający duże znaczenie niedominującym elementom struktury:

$$d_{il} = \left[\frac{1}{m} \sum_{j=1}^m \left(\frac{p_{ij} - p_{lj}}{p_{ij} + p_{lj}} \right)^2 \right]^{\frac{1}{2}}, \quad (2)$$

gdzie: m – liczba elementów struktury,

p_{ij}, p_{lj} – wskaźniki struktury obiektu i oraz obiektu l .

W tabeli 2 przedstawiono klasyfikacje państw ze względu na podobieństwo struktur koszyków dóbr i usług konsumpcyjnych w kolejnych latach.

Ostateczny podział państw prowadził najczęściej do wyróżnienia trzech klas. Jedynie w latach 2001 oraz 2004 otrzymano cztery klasy państw. Składy klas w kolejnych latach nie zmieniają się znacznie. W tabeli wyłuszczone symbole państw, które w porównaniu z poprzednim rokiem zmieniły przynależność. W większości przypadków (Islandia, Szwecja, Luksemburg, Słowenia, Węgry, Malta, Wielka Brytania) zmiana klasy jest wynikiem przeprowadzenia znaczących zmian w składzie koszyka dóbr i usług w trakcie corocznie prowadzonych zmian w systemie wag. W przypadku Czech i Irlandii należy stwierdzić, iż mimo że państwa te dekla-

Tabela 2. Klasyfikacja struktur koszyków dóbr i usług

Klasa	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
A	EE, LT, LV, PL	EE, LT, LV, PL	EE, LT, LV, PL, SK	EE, LT, LV, PL	EE, LT, LV, PL	EE, LT, LV, PL, HU, SK, CZ	EE, LT, LV, PL, SK, CZ	EE, LT, LV, PL, SK, CZ, HU	EE, LT, LV, PL, SK, CZ, HU	EE, LT, LV, PL, SK, CZ, HU
B	CY, ES, GR, IT, MT, PT, SI, SK	CY, ES, GR, IT, MT, PT, SI, SK, IS, CZ	CY, ES, GR, IT, MT, PT, SI, LU	CY, ES, GR, IT, MT, PT, SI	CY, ES, GR, IT, MT, PT, IE	CY, ES, GR, IT, PT	CY, ES, GR, IT, PT, MT, IE, LU, UK	CY, ES, GR, IT, PT, MT	CY, ES, GR, IT, PT	CY, ES, GR, IT, PT, LU, UK, MT, IE
						MT, IE, LU			LU, UK, MT, IE	
C	AT, BE, CZ, DE, DK, FI, FR, HU, IE, IS, LU, NL, NO, SE, UK	AT, BE, DE, DK, FI, FR, HU, IE, LU, NL, NO, SE, UK	AT, BE, DE, DK, FI, FR, HU, IE, NL, NO, SE, UK, IS, CZ	AT, BE, DE, DK, FI, FR, HU, IE, NL, NO, SE, UK, IS, CZ, LU, SK	AT, BE, DE, DK, FI, FR, HU, NL, NO, SE, UK, IS, CZ, LU, SK, SI	AT, BE, DE, DK, FI, FR, NL, NO, SE, UK, IS, SI	AT, BE, DE, DK, FI, FR, NL, NO, SE, IS, SI, HU	AT, BE, DE, DK, FI, FR, NL, NO, SE, IS, SI, IE, LU, UK	AT, BE, DE, DK, FI, FR, NL, NO, SE, IS, SI	AT, BE, DE, DK, FI, FR, NL, NO, SE, IS, SI

AT – Austria, BE – Belgia, CY – Cypr, CZ – Czechy, DE – Niemcy, DK – Dania, EE – Estonia, ES – Hiszpania, FI – Finlandia, FR – Francja, GR – Grecja, HU – Węgry, IE – Irlandia, IS – Islandia, IT – Włochy, , LT – Litwa, LU – Luksemburg, LV – Łotwa, MT – Malta, NL – Holandia, NO – Norwegia, PL – Polska, PT – Portugalia, SI – Słowenia, SK – Słowacja, SE – Szwecja, UK – Wielka Brytania.

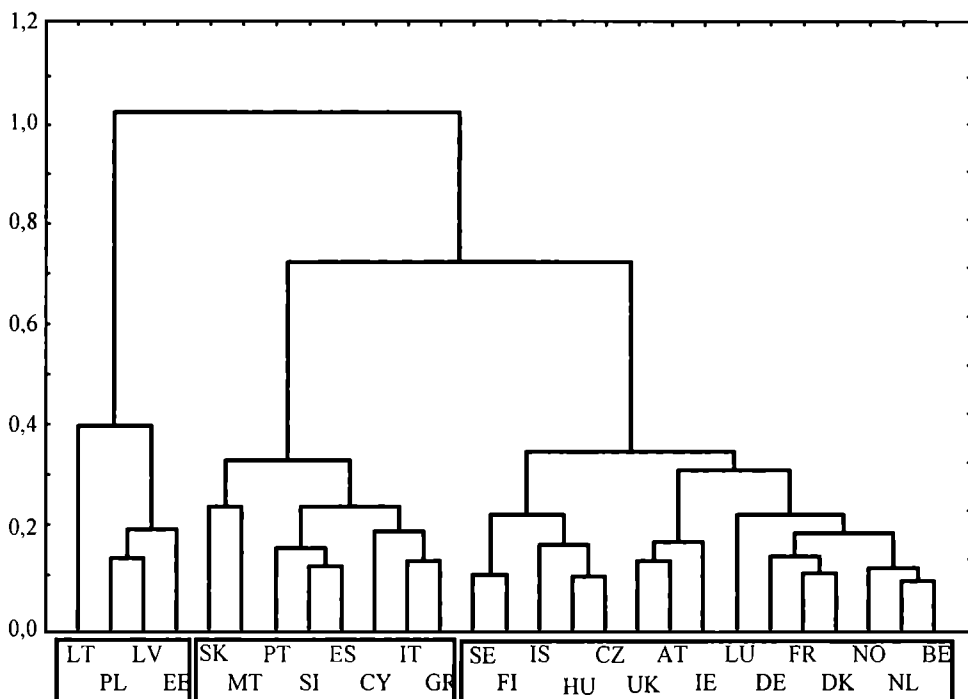
Źródło: obliczenia własne.

rują zmianę systemu wag w okresach pięcioletnich, to prawdopodobnie modyfikacje (być może drobne, ale istotne dla klasyfikacji) są prowadzone co roku.

Szczegółowej analizie poddano skrajne okresy, czyli lata 1996 i 2005. Na rysunku 1 przedstawiono dendrogram dotyczący 1996 r., dający podstawy do podziału państw na trzy klasy o środkach ciężkości zawartych w tab. 3.

W 1996 r. Polska, Litwa, Łotwa i Estonia utworzyły klasę (oznaczoną A) wyraźnie odrębną od pozostałych (rys. 1), przyłączaną do innych dopiero w ostatnim etapie aglomeracji. Warto porównać strukturę koszyka tych państw z klasą oznaczoną C (rys. 2).

Zasadniczą różnicę występującą między tymi państwami stanowił procent wydatków przeznaczanych na żywność i napoje bezalkoholowe (grupa I). W Polsce i krajach bałtyckich w 1996 r. przeznaczano na wyżywienie średnio ponad 40% wydatków. Tak wysokie koszty wyżywienia powodowały ograniczanie wydatków na inne potrzeby, przede wszystkim w zakresie transportu (grupa VII), rekreacji i kultury (grupa IX) oraz hoteli i restauracji (grupa XI). Do klasy C przydzielone zostały kraje o wysokim PKB *per capita*, czyli kraje skandynawskie, Wielka Brytania

AT – Austria, BE – Belgia, CY – Cypr, CZ – Czechy, DE – Niemcy, DK – Dania, EE – Estonia, ES – Hiszpania, FI – Finlandia, FR – Francja, GR – Grecja, HU – Węgry, IE – Irlandia, IS – Islandia, IT – Włochy, LT – Litwa, LU – Luksemburg, LV – Łotwa, MT – Malta, NL – Holandia, NO – Norwegia, PL – Polska, PT – Portugalia, SI – Słowenia, SK – Słowacja, SE – Szwecja, UK – Wielka Brytania.

Rys. 1. Podział państw ze względu na podobieństwo struktur koszyków dóbr i usług konsumpcyjnych w 1996 r.

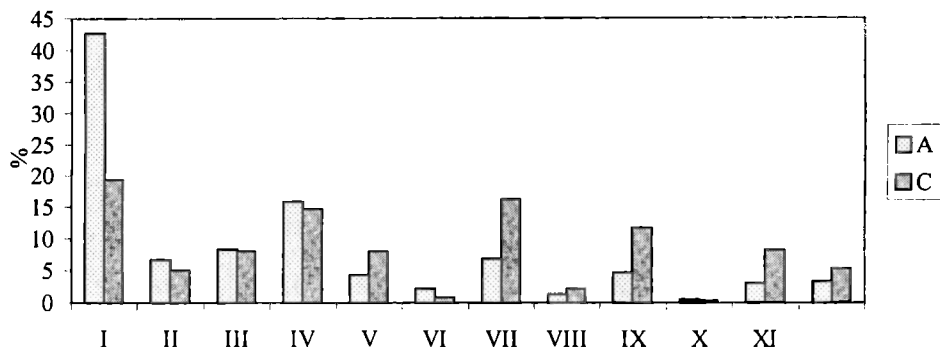
Źródło: obliczenia własne.

Tabela 3. Procentowy udział poszczególnych grup towarów i usług konsumpcyjnych w klasach A, B, C w 1996 r. (średni ciężkości klas)

Klasa	Grupy towarów i usług konsumpcyjnych											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
A	42,70	6,74	8,37	15,93	4,31	2,25	6,87	1,41	4,61	0,48	2,99	3,35
B	24,23	4,04	10,73	10,17	9,22	1,22	13,61	1,40	6,45	0,67	12,18	6,08
C	19,46	5,07	7,99	14,73	8,03	0,85	16,27	2,14	11,63	0,35	8,12	5,36

I – żywność i napoje bezalkoholowe, II – napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, III – odzież i obuwie, IV – użytkowanie mieszkania i nośniki energii, V – wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego, VI – zdrowie, VII – transport, VIII – łączność, IX – rekreacja i kultura, X – edukacja, XI – restauracje i hotele, XII – inne towary i usługi.

Źródło: obliczenia własne.

I – żywność i napoje bezalkoholowe, II – napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, III – odzież i obuwie, IV – użytkowanie mieszkania i nośniki energii, V – wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego, VI – zdrowie, VII – transport, VIII – łączność, IX – rekreacja i kultura, X – edukacja, XI – restauracje i hotele, XII – inne towary i usługi.

Rys. 2. Porównanie środków ciężkości klas A i C w 1996 r.

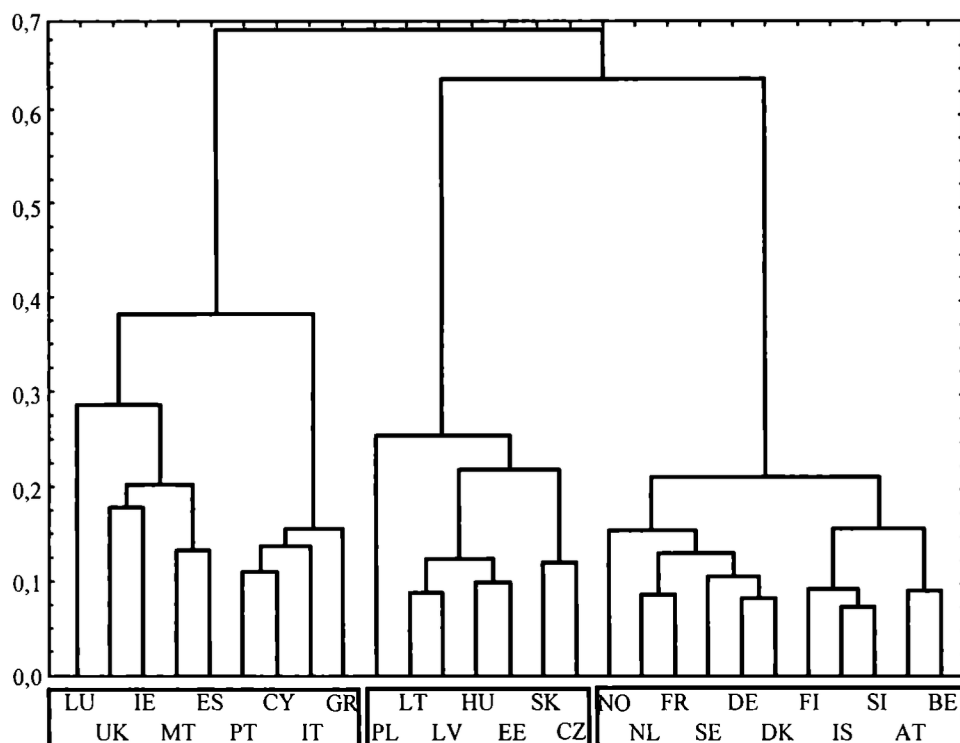
Źródło: obliczenia własne.

i kraje leżące na północ od Alp. W tych państwach na rekreację, kulturę, restauracje i hotele, a więc potrzeby wyższego rzędu, przeznaczano prawie trzykrotnie więcej wydatków. Środkową grupę stanowią państwa leżące w południowej części kontynentu (uważane za „biedniejsze”), Irlandia oraz niektóre państwa wówczas kandydujące do Unii Europejskiej (Słowacja, Słowenia, Węgry, Czechy). W tej grupie na wyżywienie przeznaczana było ok. 1/4 wydatków oraz stosunkowo dużo na odzież, obuwie, utrzymanie mieszkania, media (gaz, woda, prąd) i transport.

W celu porównania zmian w badanej dekadzie przeprowadzono analogiczną analizę skupień dla struktur w roku 2005 (rys. 3, tab. 4).

W wyniku podziału dendrogramu otrzymano, tak jak w 1996 r., trzy klasy, ale o nieco odmiennym składzie. Państwa tak wyraźnie odbiegające od pozostałych w 1996 r. nadal są w tej samej klasie (A), ale wspólnie z innymi nowymi członkami Unii Europejskiej: Słowacją, Węgrami i Czechami. Warto zauważyć, że ta klasa tworzy zwarty przestrzennie obszar na mapie Europy. Państwa południowe nadal znajdują się razem w klasie B. Grupa C to ponownie Europa północna oraz Słowenia, która jako jedyny nowy członek Unii Europejskiej charakteryzuje się podobną strukturą wydatków, jaką mają bogate kraje północne.

Porównując środki ciężkości struktur w 2005 r. dla klas A i C z sytuacją w roku 1996, można zauważyć, że różnice są znacznie mniejsze. Zasadnicza zmiana dotyczyła wydatków na żywność w grupie A, gdzie stanowiły one ponad 40% koszyka. Obecnie jest to średnio ponad 20%, co oznacza znaczący spadek, dzięki któremu zostały zniwelowane różnice wśród innych kategorii dóbr – transportu, rekreacji i

AT – Austria, BE – Belgia, CY – Cypr, CZ – Czechy, DE – Niemcy, DK – Dania, EE – Estonia, ES – Hiszpania, FI – Finlandia, FR – Francja, GR – Grecja, HU – Węgry, IE – Irlandia, IS – Islandia, IT – Włochy, LT – Litwa, LU – Luksemburg, LV – Łotwa, MT – Malta, NL – Holandia, NO – Norwegia, PL – Polska, PT – Portugalia, SI – Słowenia, SK – Słowacja, SE – Szwecja, UK – Wielka Brytania.

Rys. 3. Podział państw ze względu na podobieństwo struktur koszyków dóbr i usług konsumpcyjnych w 2005 r.

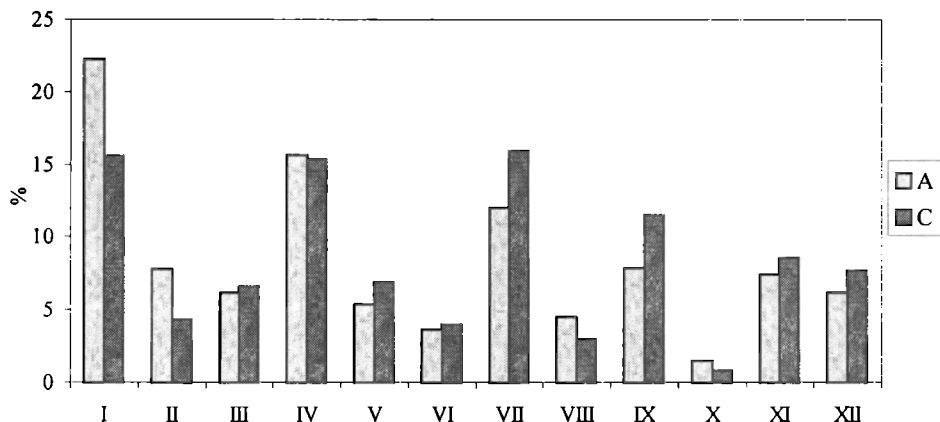
Źródło: obliczenia własne.

Tabela 4. Procentowy udział poszczególnych grup towarów i usług konsumpcyjnych w klasach A, B, C w 2000 r. (środkie ciężkości klas)

Klasa	Grupy towarów i usług konsumpcyjnych											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
A	22,29	7,74	6,11	15,68	5,36	3,60	11,97	4,49	7,79	1,45	7,37	6,15
B	15,62	6,01	7,60	8,77	7,58	3,72	16,22	2,58	8,60	1,47	14,39	7,43
C	15,54	4,33	6,57	15,33	6,88	3,93	15,91	2,96	11,45	0,82	8,58	7,70

I – żywność i napoje bezalkoholowe, II – napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, III – odzież i obuwie, IV – użytkowanie mieszkania i nośniki energii, V – wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego, VI – zdrowie, VII – transport, VIII – łączność, IX – rekreacja i kultura, X – edukacja, XI – restauracje i hotele, XII – inne towary i usługi.

Źródło: obliczenia własne.

I – żywność i napoje bezalkoholowe, II – napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, III – odzież i obuwie, IV – użytkowanie mieszkania i nośniki energii, V – wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego, VI – zdrowie, VII – transport, VIII – łączność, IX – rekreacja i kultura, X – edukacja, XI – restauracje i hotele, XII – inne towary i usługi.

Rys. 4. Porównanie struktur koszyka państw z grup A i C w 2005 r.

Źródło: obliczenia własne.

kultury, hoteli i restauracji, choć nadal wśród nowych członków Unii Europejskiej na te cele przeznaczany jest mniejszy procent środków (rys. 4).

W każdej z wyznaczonych klas (A, B, C) dominantę stanowią wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe, zarówno w roku 1996, jak i 2005. Drugą kategorią o wysokim udziale są wydatki mieszkaniowe (użytkowanie oraz nośniki energii). Stosunkowo dużo przeznacza się również na transport (tu sytuacja uległa zmianie w 2005 r., zwłaszcza w klasie A) oraz na rekreację i kulturę. Z kolei kategorie stanowiące najmniejszy udział w koszyku to: edukacja, zdrowie oraz komunikacja. Małe udziały wydatków na kształcenie i ochronę zdrowia można tłumaczyć faktem, iż usługi te zapewniane są przez państwo nieodpłatnie (lub częściowo odpłatnie), więc nie są one tak dużym obciążeniem dla budżetów gospodarstw.

Do syntetycznej oceny dynamiki struktur koszyków dóbr towarów i usług konsumpcyjnych zaproponowano miarę (3):

$$S = \sum_i |p_{i, 1996} - p_{i, 2005}|, \quad (3)$$

gdzie: $p_{i, 1996}$ – średni udział kategorii i w danej klasie w roku 1996,

$p_{i, 2005}$ – średni udział kategorii i w danej klasie w roku 2005.

Wartości wskaźnika S dla poszczególnych klas przedstawia tab. 5.

Klasa C wykazuje największą stabilność struktur. Znajdują się w niej państwa o rozwiniętej gospodarce rynkowej i ustalonych modelach konsumpcji, nie wykazujących gwałtownych zmian. Największe zmiany w badanym okresie zaobserwowano w strukturach koszyków państw, będących od 2004 r. członkami Unii Europejskiej, dla których lata 1996-2005 to kolejny etap procesu transformacji gospodarki pociągający za sobą zmiany w zakresie konsumpcji.

Tabela 5. Wartości wskaźnika dynamiki struktur w poszczególnych klasach

Klasa	Wartość wskaźnika S
A	45,85
B	29,56
C	15,53

Źródło: obliczenia własne.

Literatura

- [1] Camba-Mendez G., Gaspar V., Wynne M., *Measurement Issues in European Consumer Price Indices and the Conceptual Framework of the HICP*, European Central Bank 2001.
- [2] Diewert E., *Harmonized Indexes of Consumer Prices: their Conceptual Foundations*, Working Paper No. 130, European Central Bank 2002.
- [3] Dziechciarz J., Stanimir A., *Die Messung und Entwicklung der Inflation in Polen*, Universitaet Rostock, Rostock 1999.
- [4] Grabiński T., Wydymus S., Zeliaś A., *Metody taksonomii numerycznej w modelowaniu zjawisk społeczno-gospodarczych*, PWN, Warszawa 1989.
- [5] Grześkowiak A., Stanimir A., *Porównanie w czasie wskaźnika inflacji i innych wielkości ekonomicznych*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 915, AE, Wrocław 2001.
- [6] Grześkowiak A., Stanimir A., *Messung des Preisniveaus in polnischen Regionen, den Woiwodschaften. Anwendung der Multivariaten Analysemethoden. Messen der Teuerung*, Statistisches Landesamt Bremen 2003, Bremen 2002.
- [7] <http://dsbb.imf.org>.
- [8] *Taksonomia struktur w badaniach regionalnych*, red. D. Strahl, AE, Wrocław 1998.
- [9] www.stat.gov.pl.

COMPARATIVE ANALYSIS OF STRUCTURES OF BASKETS OF CONSUMER GOODS AND SERVICES IN EUROPEAN UNION COUNTRIES

Summary

This study is focused on structures of baskets of consumer goods and services. The comparative analysis carried out for some chosen European countries revealed the existence of regional diversity of structures of baskets. Changes of structures between 1996 and 2005 are described in the second part of this paper.

Mgr Alicja Grześkowiak i dr Agnieszka Stanimir są pracownikami Katedry Ekonometrii w Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.